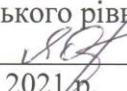

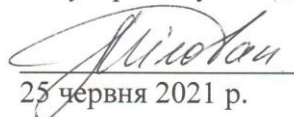
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Кафедра гуманітарних дисциплін

«ПОГОДЖУЮ»

Гарант ОПП «Музичне мистецтво»
бакалаврського рівня вищої освіти,
доцент Я. Олексів
25 червня 2021 р.

«ПОГОДЖУЮ»

Декан факультету фортепіано, джазу та
популярної музики, доцент

 Т. МІЛОДАН
25 червня 2021 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор
 М. КУШНІР
25 червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Цивільна оборона»

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Профілізація	Всі профілізації
Освітньо-професійна програма	«Музичне мистецтво»
Статус	Обов'язкова компонента циклу дисциплін гуманітарної підготовки (ОК 2.3)
Загальний обсяг	2 кредити ЄКТС (60 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік
Термін викладання	2 семестр
Факультет	Всі факультети
Форма навчання	Денна

Львів 2021 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільна оборона» для всіх профілізацій з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 025 «Музичне мистецтво» оновлена відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка від 26 травня 2021 року (Протокол № 1).

Розробник:

Тур Володимир Валентинович – старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін "18" червня 2021 р., протокол № 5.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – формування у майбутніх спеціалістів здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту (ЦЗ), з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнень науково-технічного прогресу.

Основні завдання: засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** методи та інструментарій моніторингу НС, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків; новітні досягнення в теорії та практиці управління безпекою у НС.

вміти: вирішувати професійні завдання з урахуванням вимог ЦЗ та володіти професійними компетенціями для забезпечення реалізації вказаних завдань.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово

ЗК2. Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність до розв'язання проблем.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК7. Здатність до критики та самокритики.

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.

ЗК10. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК11. Здатність володіти іноземною мовою.

ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК13. Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.

ЗК14. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК16. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства

та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК17. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК13. Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (РН)

РН9. Застосовувати теоретичні знання та навички в редакторській / та лекторській практичній діяльності.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами			Кількість кредитів ECTS	Кількість годин						Розподіл аудиторних годин за курсами і семестрами							
	Екзамени	Заліки	Атестаційні екзамени		Загальний обсяг	Аудиторних				Самостійна робота	I курс	II курс		III курс		IV курс		
						Всього	у тому числі:				Семестри							
	лекційні	індивідуальні	практичні				1	2	3		4	5	6	7	8			
	Кількість тижнів в семестрі																	
15	15	15	15	15	15	15	15	15										
Цивільна оборона	-	2	-	2	60	60	16	-	14	30	-	2	-	-	-	-	-	-

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Самостійна робота
			Загальний обсяг	Аудиторних			Самостійна робота	
				Всього	у тому числі:			
					Лекційні	Індивідуальні		
I								
	1							
	2	2	60	60	16	-	14	30
II								
	3							
	4							
III								
	5							
	6							
IV								
	7							
	8							

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

II семестр

№ з/п	Назва теми	Зміст роботи	Аудиторні години (лекційні/практичні)	Самостійна робота
1	Тема 1. Цивільна оборона як явище початку XXI ст.	<p>Основи цивільного захисту Правові та організаційні основи та принципи цивільного захисту. Основи державної політики у сфері ЦЗ. Єдина державна система цивільного захисту (ЄСЦЗ). Головні завдання та структура ЄСЦЗ. Організація управління ЄСЦЗ та їх функції. Сили цивільного захисту. Режими функціонування Єдиної державної системи цивільного захисту. Організація цивільного захисту на об'єкті господарської діяльності (ОГД). Заходи на ОГД у сфері ЦЗ. Основні заходи у сфері ЦЗ. Навчання та підготовка населення до дій в умовах надзвичайних ситуацій. Організація та планування навчання населення, підготовка керівного складу та фахівців. Комплексні об'єктові навчання та тренування.</p> <p>1. Дати визначення цивільної оборони. 2. В чому полягає педагогічне завдання і педагогічне надзавдання вивчення цивільної оборони?</p>	2/2	
2	Тема2. Надзвичайні ситуації та їх наслідки.	<p>НС техногенного характеру Класифікація НС. Наслідки НС техногенного характеру. Структурно-функціональна модель протидії НС. Загальні принципи планування заходів з питань ЦЗ. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації. НС техногенного характеру в разі аварії на вибухопожежонебезпечних об'єктах. Характеристика ступенів руйнування. Визначення категорій споруд за вибухо- та пожежною небезпекою. Визначення ступеню їх вогнестійкості. Характеристика зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними (РР) та сильнодіючими отруйними речовинами (СДОР) під час аварійного прогнозування можливої обстановки за відповідними таблицями (ступеня стійкості атмосфери, напряму розповсюдження хмари, рівня радіації, доз опромінення людей, приведеної величини часу початку і тривалості опромінення, довжини та ширини зон забруднення (для РР) та площі зони, глибини, часу підходу хмари забрудненого повітря до ОГД (для СДОР), тривалості дії ураження РР, СДОР.</p>	2/2	4

		<p>Питання для самоконтролю та співбесіди:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення надзвичайної ситуації. 2. Наведіть класифікацію надзвичайних ситуацій. 3. Наведіть перелік надзвичайних ситуацій техногенного характеру відповідно до “Положення про класифікацію надзвичайних ситуацій” Кабінету Міністрів України. 4. Наведіть склад надзвичайних ситуацій природного характеру. 5. Наведіть перелік надзвичайних ситуацій соціально-політичного характеру. 6. Наведіть перелік надзвичайних ситуацій воєнного характеру. 7. Які надзвичайні ситуації належать до ситуацій регіонального рівня? 8. Які надзвичайні ситуації належать до ситуацій загальнодержавного рівня? 9. Назвіть надзвичайні ситуації які належать до місцевого рівня. 10. Назвіть надзвичайні ситуації об’єктного рівня. 		4
3	<p>Тема 3. Виявлення та оцінювання обстановки у районі надзвичайної ситуації техногенного характеру</p>	<p>Заходи по виявленню та оцінюванню обстановки у районі НС. Розв’язування типових завдань з оцінки інженерної та пожежної обстановки в зонах ураження, що створюються під час техногенних вибухів. Методи розрахунку характеристик зон ураження (радіусів зон руйнувань) при вибухах газоповітряних та вибухових речовин у відкритому просторі. Порядок нанесення зон радіоактивного та хімічного забруднення на план місцевості, карту. Розв’язування типових завдань з оцінки радіаційної та хімічної обстановки. Визначення комплексу заходів захисту персоналу і матеріальних цінностей ОГД у разі виникнення аварії на вибухо-, радіаційно чи хімічно небезпечному об’єкті. Протирадіаційний захист в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їх запровадження. Типові режими радіаційного захисту і функціонування ОГД в умовах радіоактивного забруднення місцевості. Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного та хімічного впливу на ОГД. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів по запобіганню і мінімізації наслідків НС. Особливості планування дій персоналу ОГД в умовах НС.</p>	2/2	
		<ol style="list-style-type: none"> 1. В чому полягає мета рятувальних та інших невідкладних робіт? 2. Що включає в себе поняття “рятувальні роботи”? 3. Які засоби і способи РІНР ви знаєте? 4. Дати визначення “дезактивації”, в яких випадках вона застосовується? 		4

		<p>5. Дати визначення “дегазації”, в яких випадках вона застосовується?</p> <p>6. Дати визначення “дезінфекції” (“дезінсекції”, дератизації), в яких випадках вона застосовується?</p> <p>7. В чому полягає санітарна обробка людей?</p> <p>8. Назвіть стадії знезараження техніки.</p>		
4	Тема 4. Надзвичайні ситуації та їх наслідки.	<p>НС природного воєнного характеру Характеристика зон небезпечних природних процесів і явищ, які призводять до НС. Уражаючі фактори та їх параметри, наслідки дій на навколишнє середовище і людей. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками. Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування підірних споруд (греблі) водосховищ. Визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при руйнуванні підірних споруд водосховища. Розрахунок хвилі прориву при частковому руйнуванні греблі.</p> <p>Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, щодо запобігання та мінімізації наслідків НС природного характеру.</p>	2/2	
		<p>1. В чому полягає мета рятувальних та інших невідкладних робіт?</p> <p>2. Що включає в себе поняття “рятувальні роботи”?</p> <p>3. Які засоби і способи РІНР ви знаєте?</p> <p>4. Дати визначення “дезактивації”, в яких випадках вона застосовується?</p> <p>5. Дати визначення “дегазації”, в яких випадках вона застосовується?</p> <p>6. Дати визначення “дезінфекції” (“дезінсекції”, дератизації), в яких випадках вона застосовується?</p> <p>7. В чому полягає санітарна обробка людей?</p> <p>8. Назвіть стадії знезараження техніки.</p>		3
5	Тема 5. Підвищення стійкості об’єктів господарської діяльності в умовах надзвичайних ситуацій.	<p>Забезпечення техногенної безпеки на підприємствах, в установах та організаціях, як складової частини сталого функціонування ОГД.</p> <p>Норми проектування інженерно-технічних заходів цивільного захисту. Вимоги до розміщення та будівництва об’єктів.</p> <p>Оцінка стійкості роботи ОГД внаслідок вибуху газоповітряної суміші. Засоби і заходи</p>	2/2	

		<p>підвищення стійкості роботи промислових об'єктів. Забезпечення надійного захисту та життєзабезпечення виробничого персоналу. Захист та раціональне розміщення основних виробничих фондів. Захист технологічного обладнання, удосконалення господарсько-виробничих зв'язків, робота за спрощеною технологією, використання місцевих ресурсів. Підвищення стійкості виробничих будівель і споруд, комунально-енергетичних і технологічних мереж. Обмеження ураження від вторинних факторів при аваріях. Підготовка до відновлення виробництва. Резервування матеріальних та фінансових ресурсів.</p>		
		<p>Організація і проведення досліджень з оцінки стійкості об'єкта в НС (межа стійкості, найбільш уразливі його елементи, характер і ступень руйнувань і ушкоджень, можливі збитки, межа доцільного підвищення стійкості). Розв'язування типових завдань з оцінювання стійкості роботи об'єктів господарської діяльності.</p>		4
6	Тема 6. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.	<p>Ліквідація наслідків НС Основні принципи та способи захисту населення та територій. Використання засобів індивідуального захисту, укриття людей у захисних спорудах (ЗС), здійснення евакуаційних заходів. Оцінювання надійності захисту робітників і службовців об'єкта господарської діяльності з використання захисних споруд. Радіаційних та хімічний захист населення. Організація та проведення евакуаційних заходів. Ліквідації наслідків НС, мета, зміст та умови проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Локалізація та ліквідація аварій. Умови проведення, послідовність і способи виконання рятувальних та інших невідкладних робіт. Заходи безпеки при проведенні рятувальних робіт. Рятувальні роботи в осередку хімічного ураження. Ліквідація осередку інфекційних захворювань. Знезараження територій, споруд, техніки та санітарна обробка людей.</p>	2/2	
		<p>Способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції на об'єкті господарської діяльності. Гасіння лісових пожеж. Зниження ризиків, пом'якшення наслідків та оцінювання збитків від НС техногенного і природного характеру</p>		4

7	Тема 7. Принципи оцінки радіаційної, хімічної та біологічної обстановки. Поняття про радіаційну обстановку.	Елементи оцінки радіаційної обстановки: збір даних про рівні радіації, місце та час її випромінювання, приведення рівнів радіації до одного часу після вибуху. Нанесення зон радіаційного зараження на карту. Зонування радіаційно зараженої місцевості. Нанесення зон на карту. Характеристика зон за дозами опромінення місцевості. Оцінка радіаційного забруднення за даними прогнозу та її складові. Визначення радіаційних втрат населення при евакуації через зони забруднення. Визначення часу знаходження населення в зонах забруднення. Визначення часу початку евакуації із зони забруднення. Визначення ступеня забруднення техніки. Режими радіаційного захисту людей відповідно до характеру забудови населених пунктів, підприємств, які продовжують працювати у воєнний час, формувань, що виконують рятівні роботи. Оцінка радіаційної обстановки за даними розвідки. Оцінка хімічної обстановки. Зона хімічного ураження. Радіус району аварії. Глибина ураження, глибина поширення первинної та повторної хмари. Фактори, від яких залежить ступінь небезпеки хімічного зараження.	4/2	
		1. Дати визначення осередку ураження при застосуванні сучасної зброї (ядерної, хімічної, бактеріологічної). 2. Назвіть допустимі дози опромінення людей. 3. Напишіть формули $D_{пов}$ та $K_{осл}$. 4. Назвіть допустимі дози забруднення поверхні тіла людини, білизни, техніки. 5. Дати визначення осередку хімічного ураження. 6. Дати визначення осередку біологічного ураження.		3
Підготовка до підсумкового контролю (заліку)				4
Разом			30 (16/14)	30

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно

60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з поточного та семестрового контролю

БАЛИ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	задовільно
30-31	E	
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка роботи студента складається із сумарного результату оцінювання різних видів навчальної роботи протягом двох семестрів. До видів навчальної роботи відносяться форми активної та пасивної діяльності студента. До пасивних форми відноситься відвідування лекцій, виконання самостійної роботи. Активні форми роботи вимагають виявлення студентом власних здібностей, вмінь, ініціативи, логічного та креативного мислення і т.д. Це виступи та участь в обговореннях на семінарських заняттях, написання реферату.

Поточний контроль(50 балів):

Впродовж семестру студент повинен здати п'ять семінарів (теми на вибір) 5*5=максимум 25 балів, написати один реферат - максимум 25 балів.

Підсумковий контроль (50 балів):

- залік в усній формі.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

«Відмінно»(A): оцінюється відповідь студента, який чітко формулює висновки та узагальнення, вільно володіє поняттєвим апаратом з цивільної оборони, правильно відповідає на додаткові питання, обґрунтовує власну точку зору на ту чи іншу проблему, при написанні реферату виявляє творчий підхід до розкриття теми.

«Дуже добре»(B): оцінюється відповідь студента, який на доброму рівні виявляє розуміння глобальних проблем теми, добре відповідає на більшість додаткових питань; при написанні реферату логічно формулює судження.

«Добре»(C): оцінюється відповідь студента, який оволодів лекційним матеріалом та понятійним апаратом, але при його викладі припускається незначних помилок; формулює власну думку, проте не завжди може її аргументувати; відповідає на додаткові питання неповно.

«Задовільно»(D): оцінюється відповідь студента, що виявляє правильне розуміння проблематики цивільної оборони при наявності неточностей, помилок, алогізмів; відповіді на додаткові питання незавершені, неповні і не вичерпують теми.

«Задовільно»(E): оцінюється відповідь студента, який частково володіє понятійним апаратом з дисципліни, знання з курсу не є систематичними; не може сформулювати власну думку щодо тих чи інших проблем цивільної оборони.

«Незадовільно»(FX): оцінюється відповідь студента, яка містить часткову і помилкову інформацію по даній темі, виявляє нерозуміння ним більшості положень курсу, низький рівень ерудиції та логічного мислення.

«Незадовільно»(F): оцінюється відповідь студента, яка не містить інформації по даній темі, виявляє нерозуміння ним положень курсу.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
4. Бінарні, інтегровані (універсальні) методи. *

* Жодна із запропонованих класифікацій не позбавлена недоліків. На практиці викладач з дисципліни інтегрує методи різних груп, утворюючи неординарні (універсальні) методи навчання, які забезпечують оптимальні шляхи досягнення навчальної і творчої мети.

8. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль на семінарських заняттях у формі:

- обговорення прочитаних вдома текстів,
- усного або тестового опитування лекційного матеріалу,
- самостійне опрацювання літератури через написання реферату.

Перевірка базових знань через усне опитування на заліку.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Основний закон. К., 1996.
2. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. Мінрегіонбуд. України, 2010.
3. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. К., 1998.
4. Про охорону здоров'я: Закон України. К., 1992.
5. Про пожежну безпеку: Закон України. К., 1993.
6. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27.
7. ДБН-97 Державні будівельні норми України Київ. Держ. Стандарт.1999р.
8. ДСТУ 3891-99 “Безпека у надзвичайних ситуаціях”. Київ. Держ. Стандарт.1999р.
9. Закон України “Про цивільну оборону України”. К.Голос України, 06.03.1993.(додаток – 24.03.1999р).
10. Положення про цивільну оборону України. Постанова кабміну України від 10.05.1994. №299.
11. Закон України “ Про державний матеріальний резерв” від 24.01.97 № 51/97-ВР (Із зм. і доп., внесеними Законами України від 18.11.97 № 642/97-ВР, від 16.07.99 №988-ХІV,від 11.05.00 №1709-ІІІ, від 16.02.98 №174).
12. Закон України “ Про правовий режим воєнного стану”. К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000. №107.
13. Закон України “ Про захист людини від інфекційних хвороб”. К. 06.04.2000. №1645-ІІІ.
14. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації”. К.13.07.2000. №1908- ІІІ.
15. Закон України “ Про об’єкти підвищеної небезпеки”. К.18.01.2001. №2245- ІІІ.
16. Закон України "Про охорону атмосферного повітря". К.: Відомості Верховної Ради України, 1992. № 50. Ст. 678.
17. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. № 41. С. 546.
18. Закон України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи". К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. № 16. Ст. 198; 1992., № 13. Ст. 177.
19. Закон України "Про тваринний світ". К.: Відомості Верховної Ради України, 1993. № 18. Ст. 191.
20. Закон України "Про екологічну експертизу". К.: Відомості Верховної Ради України, 1995. № 8. Ст. 54.
21. Закон України “ Про правовий режим надзвичайного стану”. К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000. №107.
22. Закон України “ Про аварійно – рятувальні служби”. К.Урядовий кур’єр, 14.12.1999. №1281.
23. Закон України “ Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”. К.Урядовий кур’єр, 16.09.2000. №149.
24. Постанова КМ України “ Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій” від 16.02.98 №174 (Із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43).
25. Постанова КМ України “ Про порядок формування розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями Державного резерву” від 08.10.97року №1129.
26. Постанова КМ України “ Про розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву та створення запасів матеріально-технічних ресурсів для виконання

- першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” від 15.04.97 року №338-027.
27. Постанова КМ України “ Про затвердження особливостей формування та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву” від 29.01.98 року №100-03.
 28. Постанова КМ України “ Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях” від 15.02.99 №2.
 29. Постанова КМ України “ Про Основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру” від 5.10.98 №1599.
 30. Постанова кабміну України ” Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” К.03.08.1998.-№1198.
 31. Указ Президента України “ Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об’єктах” від 15.06.01 №436/2001.

Базова література

1. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.
2. Васійчук В.О., Гончарук В.С., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. Посібник. Львів, 2010. 384 с.
4. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна безпека". Т.3."Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування". Посібник. К.: КІМ, 2007, 2008.- 636 с. 152 с.
- 6 Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.К: Центр учбової літератури, 2008. 158 с.
7. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. К., 2008. 286с.
8. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., К.: АМУ, 2008. 250с.
9. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. К: Знання-Прес, 2007. 487 с.
10. Сусло С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред. проф. М.О. Біляковича. К.: Арістей, 2007. 386 с.

Допоміжна література

1. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона. Навчальний посібник / За ред. Кашина П.І. Львів, "П.П. Васильович К.І.", 2005. 338 с.
2. Філіповський О. В. Правове забезпечення радіаційної безпеки в Україні. Безпека життєдіяльності людини – освіта, наука, практика: Збірник наукових праць XI міжнародної науково-методичної конференції. Донецьк: ПП. “Лавис”, 2012. С. 237- 241.

Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua, www.osvita.com>.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення

- від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
7. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
 8. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
 9. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
 10. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
 11. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
 12. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
 13. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».